

“Эбии дьарыкка туттуллар задачалар (2 кылаас)”

Автор: Степанова Екатерина Прокопьевна, алын сүһүөх кылаас учуутала

«А.С.Сыромятникова аатынан Арыы-Толоон сүрүн оскуолата»

Томпо оройуона

Кириитыл

Алын сүһүөх кылаас оҕотун үөрэтэр учуутал сүрүн соруга задачаны суоттааһынна үөрэтии буолар. Текстовой задачаны үөрэнээччи бэйэтэ ааҕан, ырытан сөпкө суоттааһына учуутал үлэтин түмүгэ буолуохтаах.

Оҕо кыра сааһыттан толкуйдуу үөрэнэригэр задачаны суоттааһын улахан оруолу ылар. Задача оҕо билэ-көрө сатыыр интэриэһин үрдэтэр, көбүлүүр, булугас өйүн, болҕомтотун, дьобурун сайыннарар, имигэстик толкуйдуурга үөрэтэр.

Үөрэнээччи задача ис хоһоонун үчүгэйдик өйдөөтөбүнэ эрэ суоттуур кыахтанар. Кини диринник толкуйдуу үөрэнэригэр төрөөбүт тыла тирэх уонна чугас эйгэттэн ылыллыбыт задачалар биллэр-көстөр көмө буолаллар. Онон сахалыы үөрэнэр кыра кылаас оҕолоругар задачаны суоттуур бастакы олуктары уурарга сахалыы суруллубут задачалар наадалар. Биир көрүнгнээх задачаны элбэхтэ суоттаатабына, оҕо суоттуур ньыматын түргэнник ылынар.

Үлэ сыала-соруга: оҕолор күннээҕи олохторун кытта ситимнээх задачалары толкуйдаан, айан үлэбэ туһанан, оҕолор интэриэстэрин көбүтүү, суоттуур, толкуйдуур дьобурдарын сайыннарыы.

Сыалбын-сорукпун ситиһээри, күннээҕи олоххо сыһыаннаах задачалары толкуйдаан үлэбэр туттабын.

Манна бэриллибит задачалар 2 кылаас үөрэнээччилэригэр ананар, “Россия оскуолата” программатыгар сөп түбэһиннэрэн оҥоһулунна.

11 тиэмэбэ 6- лыы задачалар киирдилэр. Таблицаба задача ис хоһооно бэрилиннэ, онно оҕо кылгас ис хоһоонун схемаба көрдөрөр уонна суоттуур.

Задачалар оҕо бэйэтэ, эбэтэр дыиэ кэргэнинээн суоттуурга, учууталларга уруок кэмигэр уонна кылаас таһынан эбии дьарык ыытарга туһалаах буолуон сөп.

	Задача	Схема	Суота
1	Гаражка 19 массына баар. Хас да массына тахсан барбытын кэннэ, гаражка 9 массына хаалбыт. Хас массына гаражтан тахсыбытый?		
2	Кылааска 23 оџо баар. Хас да оџо дьиэтигэр барбытын кэннэ, кылааска 8 оџо хаалбыт. Хас оџо дьиэтигэр барбытый?		
3	Автобуска 12 киһи баар. Маннайгы тохтобулга хас да киһи тахсыбытын кэннэ, автобуска 7 киһи хаалбыт. Хас киһи автобустан тахсыбытый?		
4	Концерка 9 улахан уонна онтон 3-нэн аџыйах кыра оџо кыттыбыт. Барыта хас оџо концерка кыттыбытый?		
5	Субботникка 13 эр киһи уонна онтон 4-нэн аџыйах дьахтар кыттыбыт. Барыта хас киһи субботникка кыттыбытый?		
6	Куоракка 8 легкой уонна 3-нэн элбэх грузовой массына айаннаабыт. Куоракка барыта хас массына айаннаабытый?		

	Задача	Схема	Суота
1	Суол уһуна 60 м. Икки кыыс суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары айаннаабыттар. Биир кыыс көрсүһүөхтэригэр диэри 32 м барбыт. Иккис кыыс көрсүһүөр диэри хас миэтэрэни барбытый?		
2	Суол уһуна 80 м. Икки оҕо суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары айаннаабыттар. Биир оҕо көрсүһүөхтэригэр диэри 43 м барбыт. Иккис оҕо көрсүһүөр диэри хас миэтэрэни барбытый?		
3	Ньургун бастаан 60 м сүүрбүт, онуоха өссө 23 м сүүрэрэ хаалбыт. Кини сүүрбүт суолун уһунун бил.		
4	Дима бастаан 40 м сүүрбүт, онуоха өссө 15 м сүүрэрэ хаалбыт. Кини сүүрбүт суолун уһунун бил.		
5	Суол уһуна 55 м эбит. Дима 40 м сүүрбүт. Аны төһө миэтэрэни сүүрэрэ хаалбытый?		
6	Суол уһуна 83 м эбит. Ньургун бастаан 23 м сүүрбүт. Аны төһө миэтэрэни сүүрэрэ хаалбытый?		

	Задача	Схема	Суота
1	Икки уол суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Биир уол көрсүһүөхтэригэр диэри 30 м, иккис онтон 5 м-нэн элбэҕи барбыт. Суол хас миэтэрэ уһуннаабый ?		
2	Икки киһи суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Биир киһи көрсүһүөхтэригэр диэри 40 м, иккис онтон 4 м – нэн абыһабы барбыт. Суол хас метр уһуннаабый?		
3	Лена уонна Галя суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Лена көрсүһүөр диэри 50 м, онтон Галя 6 м-нэн элбэҕи барбыт. Суол хас метр уһуннаабый?		
4	Аҕа уонна уол суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Аҕа көрсүһүөр диэри 10 м, онтон уол 2 м-нэн абыһабы барбыт. Суол хас метр уһуннаабый?		
5	Ийэ уонна кыыс суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Ийэ көрсүһүөр диэри 20 м, онтон кыыс 8 м-нэн элбэҕи барбыт. Суол хас метр уһуннаабый?		
6	Дима уонна Саша суол икки уһугуттан бэйэ-бэйэлэригэр утары тахсыбыттар. Дима көрсүөр диэри 30 м, онтон Саша 5 м-нэн абыһабы барбыт. Суол хас метр уһуннаабый?		

	Задача	Схема	Суота
1	Лена суумкатыгар 5 кинигэлээх, 7 тэтэрээттээх уонна олору холбообут саҕа харандаастаах. Лена хас харандаастааҕый?		
2	Дима 9 сулуһу, 6 снежинканы уонна олору холбообут саҕа кыыллары онорбут. Дима хас кыылы онорбутуй?		
3	Оскуолаҕа 24 уол, 6 кыыс уонна олору холбообут саҕа учуутал кэлбит. Хас учуутал кэлбитий?		
4	Кулуупка 16 улахан киһи, 4 оҕо уонна олору холбообут саҕа артыыс кэлбит. Хас артыыс кэлбитий?		
5	Фермаҕа 23 ньирэй, 10 оҕус уонна олору холбообут саҕа ынах баар. Хас ынах баарый?		
6	Маҕаһыынна 36 помидор, 20 оҕурсу уонна олору холбообут саҕа перец кэлбит. Хас перец кэлбитий?		

	Задача	Схема	Суота
1	Кулууп таһыгар 9 массына баар. Хас да массына тахсан барбытын кэннэ, кулууп таһыгар 4 массына хаалбыт. Хас массына барбытый?		
2	Детсадка 12 оҕо баар. Хас да оҕо дьиэтигэр барбытын кэннэ, детсадка 4 оҕо хаалбыт. Хас оҕо дьиэтигэр барбытый?		
3	Автобуска 23 киһи баар. Маннайгы тохтобулга хас да киһи тахсыбытын кэннэ, автобуска 9 киһи хаалбыт. Хас киһи автобустан тахсыбытый?		
4	Концерка 14 кырдыаҕас киһи уонна онтон 4-нэн аҕыйах эдэр ыччат кыттыбыт. Барыта хас киһи концерка кыттыбытый?		
5	Субботникка 19 эр киһи уонна онтон 8-нан аҕыйах дьахтар кыттыбыт. Барыта хас киһи субботникка кыттыбытый?		
6	Куоракка 4 автобус уонна 6-нан элбэх иномарка массына айаннаабыт. Куоракка барыта хас массына айаннаабытый?		

	Задача	Схема	Суота
1	Суумкаба 13 кинигэ баара. 4 кинигэни остуолга уурбуттар. Онтон 5 кинигэни ыскаапка уурбуттар. Суумкаба хас кинигэ хаалбытый?		
2	Коляба 21 кэмпиеэ баара. 3 кэмпиеэти сиеэбит. Балтыгар 4 кэмпиеэти бэрсиеэбит. Коляба хас кэмпиеэ хаалбытый?		
3	Саргыга 11 оонньуур баара. 5 оонньууру полкаба уурбут. 3 оонньууру оёолорго уларсыбыт. Саргыга хас оонньуур хаалбытый?		
4	Дьааһык маассата 3 кг, оттон дьааһык иһигэр баар мандариннар маассалара дьааһыктаабар 17 кг-нан ыарахан. Мандариннаах дьааһык уопсай маассатын бул.		
5	Дьааһык маассата 2 кг, оттон дьааһык иһигэр баар бананнар маассалара дьааһыктаабар 19 кг-нан ыарахан. Бананнаах дьааһык уопсай маассатын бул.		
6	Дьааһык маассата 1 кг, оттон дьааһык иһигэр баар тоһоёолор маассалара дьааһыктаабар 20 кг-нан ыарахан. Тоһоёолоох дьааһык уопсай маассатын бул.		

	Задача	Схема	Суота
1	Ийэтэ биирдиитэ 6-лыы м-дээх 4 рулон сиидэс танас атыыласпыт. Ийэтэ барыта хас миэтэрэ сиидэһи атыыласпытый?		
2	Эдьийим биирдиитэ 5-тии м-дээх 3 рулон скатерть атыыласпыт. Эдьийим барыта хас миэтэрэ скатеры атыыласпытый?		
3	Эбэм биирдиитэ 7-лии м-дээх 5 рулон маарылла атыыласпыт. Эбэм барыта хас миэтэрэ маарылланы атыыласпытый?		
4	Айаана оскуолаттан детсадка диэри 10 мүн, онтон детсадтан дьиэтигэр диэри 8 мүн-нэн өр хаампыт. Айаана суолугар барыта төһө бириэмэни бараабытый?		
5	Дима оскуолаттан балыыһаҕа диэри 7 мүн, онтон балыыһаттан кулуупка диэри 10 мүн-нэн өр хаампыт. Дима суолугар барыта төһө бириэмэни бараабытый?		
6	Саргы дьиэтиттэн эбээтигэр диэри 6 мүн, онтон эбээтиттэн оскуолаҕа диэри 12 мүн-нэн өр хаампыт. Саргы суолугар барыта төһө бириэмэни бараабытый?		

	Задача	Схема	Сүота
1	Сага дьылга 24 куобах, куобахтаафар 6-нан элбэх снежинка уонна снежинкатаафар 8-нан аҕыйах бөтүүк маскараада баара. Сага дьылга хас бөтүүк маскараада баарай?		
2	Ыһыахха 48 былааччийаны, онтон 5-нэн элбэх хаһыаччыгы уонна хаһыаччыктаафар 10-нан элбэх этэрбэс тикпиттэр. Ыһыахха хас этэрбэс тикпиттэрий?		
3	Үлэ уруогар 12 фартук, оннооҕор 8-нан элбэх соттор уонна соттордооҕор 9-нан аҕыйах үтүлүк тикпиттэр. Үлэ уруогар хас үтүлүк тикпиттэрий?		
4	Харыйаҕа 20 шарик оонньуур, оннооҕор 9-нан элбэх кыыл уонна кыыллаафар 12-нэн аҕыйах кумааҕы оонньуур баара. Харыйаҕа хас кумааҕы оонньуур баарай?		
5	Нарыйаҕа 13 фломастердаах, оннооҕор 8-нан элбэх уруучукалаах уонна уруучукатаафар 7-нэн аҕыйах харандаастаах. Нарыйаҕа хас харандаастааҕый?		
6	Балтыбар 9 куукулалаах, оннооҕор 14 –нэн элбэх легилаах уонна леготтан 6-нан аҕыйах мээчиктээх. Балтыбар хас мээчиктээҕий?		

	Задача	Схема	Суота
1	Маннайгы күн 10, иккис күн 15 оѳурсуну теплицаттан быспыттар. Өскөтүн барыта ити күннэргэ 62 оѳурсуну быспыт буоллахтарына, үһүс күн хас оѳурсуну быспыттарый?		
2	Маннайгы күн 13, иккис күн 16 оѳо субботникка сылдыбыт. Өскөтүн барыта ити күннэргэ 50 оѳо субботникка сылдыбыт буоллахтарына, үһүс күн хас оѳо субботникка сылдыбытыт?		
3	Күн устата Надя кинигэ 30 страницатын аахпыт: сарсыарда – 6, күнүс – 9. Надя кизһэ хас страницаны аахпытый?		
4	Күн устата Коля кинигэ 42 страницатын аахпыт: сарсыарда – 10, күнүс – 9. Коля кизһэ хас страницаны аахпытый?		
5	Айаана 40 солкуобайга тэтэрээт, харандаас уонна ручка атыыласпыт. Тэтэрээт сыаната 12 солк., харандаас – 9 солкуобай. Ручка сыаната төһөнүй?		
6	Сардаана 50 солкуобайга линейка, циркуль уонна ластик атыыласпыт. Линейка сыаната 10 солк., циркуль – 23 солкуобай. Ластик сыаната төһөнүй?		

	Задача	Схема	Суота
1	6 помидору 2 эрээккэ тэнгэ үллэрэн олордубуттар. Биир эрээккэ хас помидор буолбутуй?		
2	8 олоппоһу икки кылааска тэнгэ үллэрбиттэр. Кылаас аайы төһө олоппос баарый?		
3	Биир хоско 2 оҕо олорор. 10 оҕо хас хоско олороруй?		
4	10 мандарины 2 тэриэлкэҕэ тэннээн уурбуттар. Биир тэриэлкэҕэ хас мандарин баарый?		
5	8 фломастеры 2 – лиинэн хоруопкаларга укпуттар. Хас хоруопка туттуллубутуй?		
6	12 бэчиэнньэни оҕолорго хас биирдиилэригэр 2 – лиинэн үллэрбиттэр. Хас оҕо бэчиэнньэ ылбытый?		

	Задача	Схема	Суота
1	Биир дьибэ 6 киһи олорор. 12 киһи хас дьибэ олороруй?		
2	Таня 2 эрээккэ 14 сүбүөкүлэ сиэмэтин тэннээн олордубут. Биир эрээккэ хас сүбүөкүлэ сиэмэтин олордубутуй?		
3	Намыына эрээт ахсын 4 – түү сиэмэ буоларын курдук 8 сиэмэни олордубут. Хас эрээт буолбутуй?		
4	14 см усталаах кэрчиги 2 тэн чааска араарбыттар. Хас биирдии өлүү кэрчик устата төһөнүй?		
5	20 оҕо икки хамаандаҕа хайдыбыттар. Биирдии хамаандаҕа хас оҕо баарый?		
6	18 оҕо эрээккэ 9-туунан турбуттар. Хас эрээккэ турбуттарый?		